Tutkimusjohtaja Marja Tiilikainen
Siirtolaisuusinstituutti &
Tutkijatohtori Liselott Sundbäck
Åbo Akademi
Mobile Futures -hanke
4.6.2025

O 34/2025 vp Maahanmuuttajaäitien työllistyminen

Kiitos Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle kutsusta tulla kuultavaksi sekä toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto koskien maahanmuuttajaäitien työllistymistä.

Lähdemme liikkeelle kahdesta taulukosta:

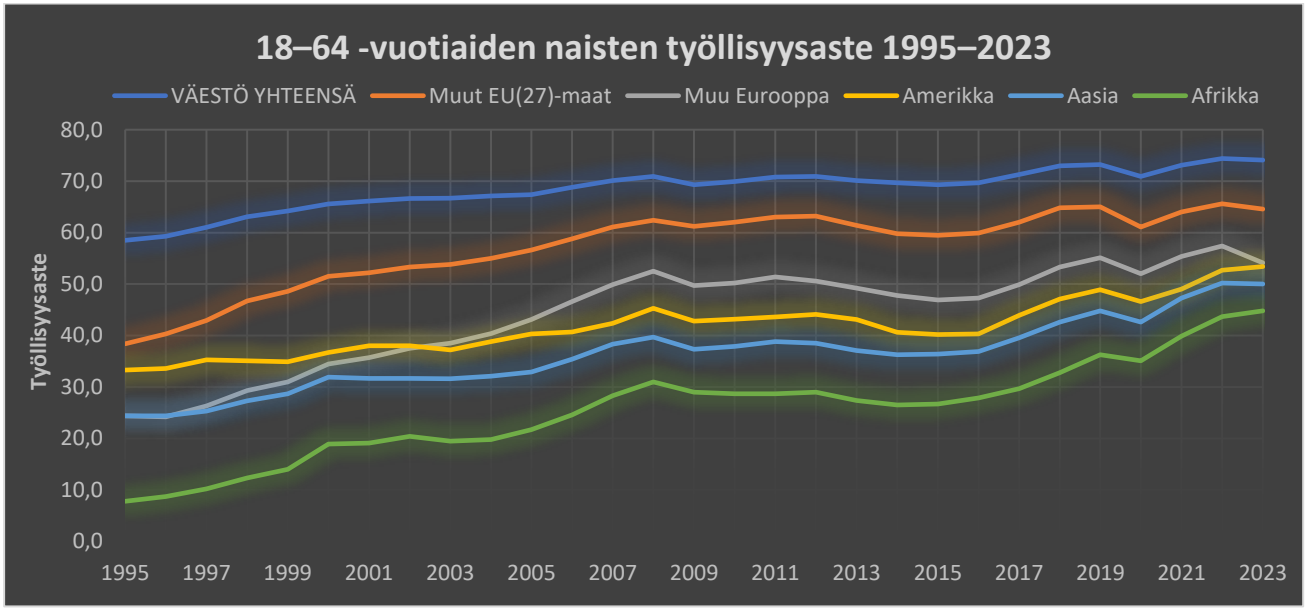

(Lähde: Kotoutumisen indikaattorit -tietokanta)

Naisten työllisyystilanne on parantunut merkittävästi erityisesti EU(27)-maiden ulkopuolisissa maissa syntyneiden naisten kohdalla covid–19-pandemian jälkeen. Kaikkein selvimmin on parantunut Afrikka-taustaisten naisten työllisyys. Tähän ryhmään kuuluu myös pakolaistaustaisia ryhmiä: on siis tärkeää huomata, että myös heidän työllisyytensä kohenee ajan myötä. Naisten parantunut työllisyystilanne voi heijastella myös työperäisen maahanmuuton lisääntymistä sekä taloudellista noususuhdannetta vuosina 2021–2022. Tilasto ei kerro kuitenkaan sitä, millaista työtä naiset tekevät, ja onko kyseessä esimerkiksi kokopäivätyö vai osapäivätyö.

Seuraava taulukko kuvaa äitiyden vaikutusta naisten työllistymiseen. Kuten suomalaistaustaisilla naisilla, myös ulkomaalaistaustaisilla naisilla työssä olevien naisten osuus kasvaa samalla kun lapset kasvavat, mutta selvästi vähemmän kuin suomalaistaustaisilla äideillä. On esitetty, että kotihoidontuki pitää äidit, myös suomalaistaustaiset, liian pitkään kotona ja vaikeuttaa työelämään pääsyä. Maahanmuuttajaäitien osalta asia on kuitenkin monitahoinen. Tämän tilaston osalta on hyvä pitää mielessä se, että äidit ovat monesta syystä Suomeen tulleita ja he ovat

monenlaisissa asemissa, jolloin pakolaisnaisten lisäksi mukana voi olla esimerkiksi hyväpalkkaisten miesten kotona olevia puolisoita.

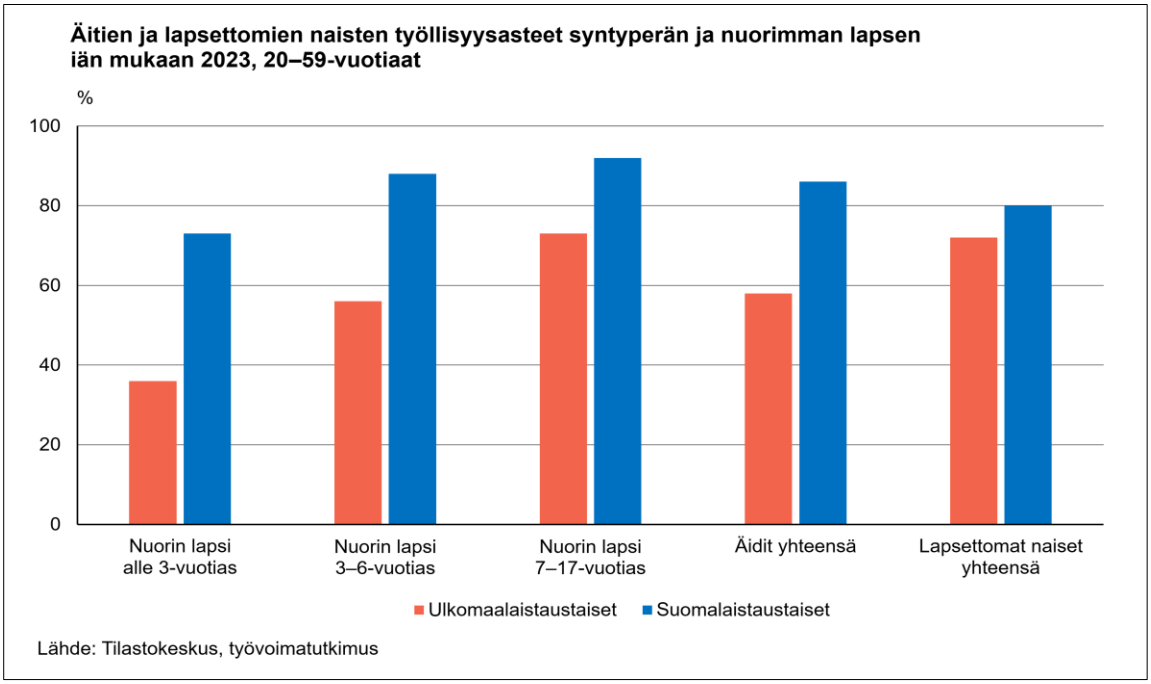

Maahanmuuttajaäitien moninaisuus

Suomalaisessa mediassa maahanmuuttajaäidit on toistuvasti esitetty huolen kohteina – passiivisina, työelämän ulkopuolisina suurperheiden hoivaajina, jotka ovat myös kulttuurisesti erilaisia kuin suomalaiset. Heistä on rakennettu kuvaa homogeenisena ja ongelmallisena ryhmänä, joka uhkaa hyvinvointivaltion kestävyyttä. Tämä on ongelmallista, sillä negatiiviset stereotypiat heikentävät kuulumisen tunnetta ja vaikuttavat siihen, kuinka maahanmuuttajaäiteihin suhtaudutaan työelämässä, palveluissa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Maahanmuuttajanaisten ja -äitien moninaisuus tulee tunnistaa. Eri lähtömaiden lisäksi maahanmuuttoperusteet vaihtelevat, samoin kuin ikä, koulutus- ja ammatillinen tausta, kielitaito, verkostot, lasten lukumäärä ja Suomessa asuttu aika. Nämä seikat vaikuttavat perheellistymiseen ja äitien työllistymiseen, sekä heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Osalla on korkeakoulututkinto ja osa on luku- ja kirjoitustaidottomia. Myös yhden ryhmän sisällä voi olla vaihtelua, ja vaikkapa turvapaikanhakijana maahan tulleella voi

olla hyvä koulutus. Naisten osuus eri syistä ja eri taustamaista tulleiden kohdalla myös vaihtelee jonkin verran, mikä vaikuttaa myös perhedynamiikkaan, hoivavastuisiin ja perheenperustamisen ajankohtaan. Esimerkiksi noin kaksi kolmasosaa tilapäisen suojelun piirissä olevista ukrainalaisista on naisia (ml. alaikäiset lapset) ja osa heistä kantaa vastuuta myös Suomessa olevista vanhemmistaan. Tilanne heidän kohdallaan on lähtökohtaisesti erilainen kuin vaikkapa silloin, kun Suomessa asuva henkilö saa puolisonsa Suomeen perhesiteen perusteella – tällöin lasten hankinta voi tulla monelle ajankohtaiseksi pian puolison Suomeen muuton jälkeen.

Maahanmuuttajaäideillä on siis erilaisia syitä olla työtön, pitää lastaan kotona, hakeutua tai olla hakeutumatta palveluiden piiriin, sekä erilaisia palveluihin liittyviä tarpeita, jotka palvelujärjestelmän tulisi tunnistaa ja sen jälkeen ohjata sopiviin palveluihin. Palvelutarpeita voi olla myös jo pitempään maassa asuneilla äideillä. Tarvitaankin lisää ymmärrystä siitä, miksi äidit eivät ole työelämässä, jotta on mahdollista tukea heidän jaksamistaan ja kotoutumistaan kotiäitiyden aikana, sekä polkuja kohti työllistymistä.

Miksi pienten lasten äidit hoitavat lapsiaan kotona?

Sosio-kulttuuriset syyt

- Maahanmuuttajaäidit hoitavat lapsiaan kotona pitkälti samoista syistä kuin suomalaissyntyisetkin äidit, kuten halusta tukea lapsen kasvua ja viettää aikaa hänen kanssaan sekä varmistaa tietty omatoimisuus ennen päivähoitoon menoa.
- Äitiys nähdään maailman tärkeimpänä työnä, tärkeämpänä kuin kodin ulkopuolinen työ.
- Lapsen sosialisoiminen omaan kieleen ja kulttuuriin (ja heillä tulisi olla myös oikeus tähän, ilman että se nähdään uhkana).
- Epäluulot ja huhupuheet: Päiväkotiin ja viranomaistahoihin voi liittyä epäluuloisuutta, ja lapsi hoidetaan mieluummin kotona kuin annetaan vieraan hoidettavaksi. Toisaalta lapsensa päiväkotiin haluavat vanhemmat ovat saattaneet kuulla muilta, ettei lapsi voi saada päiväkotipaikkaa, mikäli äiti on työtön.
- Lastenhoidossa avustavien verkostojen puute, isien vähäisempi osallistuminen lasten ja kodin hoitoon.

- Yksinhuoltajuus on yleisesti ottaen yleisempää maahanmuuttajanaisten kuin suomalaissyntyisten naisten kohdalla, ja voi vaikuttaa sekä halukkuuteen että mahdollisuuksiin työllistyä.
- Perheen perustaminen ja kotiäitiys voidaan nähdä turvallisempana ja varmempana vaihtoehtona kuin pienipalkkainen ja epävarma työelämä. Kodin tila tuo myös fyysistä turvaa, kun taas julkisissa tiloissa ja työpaikoilla on alttiina turvattomuutta aiheuttavalle rasismille ja syrjinnälle.
- Lähtömaasta tuttujen sukupuoliroolien toisintaminen, jolloin nainen itse valitsee kotiäitiyden työn sijaan, tai puoliso ei hyväksy kodin ulkopuolista työtä.

Rakenteelliset syyt

- Taloudellinen tilanne sallii kotiäitinä olemisen (tuet, puolison hyvä palkka).
- Ei ole työtä, mihin palata äitiysloman ja vanhempainvapaan jälkeen.
- Siirtymä koulutukseen tai työelämään ei onnistu (suomalaisen järjestelmän jäykät rakenteet, korkeasti koulutettujen naisten osaamista ei tunnisteta riittävästi, korkeat kielitaitovaatimukset – eikä eritasoisia kursseja eri tarpeisiin ole saatavilla riittävästi, aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vaikeuttaa uudelleen kouluttautumista, riittämätön tiedottaminen liittyen eri mahdollisuuksiin yhdistää äitiys opiskeluun/työssä käymiseen).
- Maahanmuuttajanaisia ohjataan vahvasti hoiva- ja siivousalan tehtäviin, mitkä eivät kiinnosta tai sovi kaikille.
- Syrjintä ja rasismi koskettavat erityisesti muslimi- ja afrikkalaistaustaista väestöä Suomessa: kokemukset ulkopuolisuudesta esimerkiksi harjoittelun aikana voivat johtaa siihen, että työelämää ei koeta houkuttelevana.
- Negatiivinen asenne työpaikalla liittyen uskonnon harjoittamiseen (esim. rukoushetket, pukeutumistoiveet, paasto, id-juhlan vietto) voi ajaa pois työelämästä. Osa ei halua työskennellä tehtävissä, joiden ei katso sopivan uskonnon vuoksi (esim. alkoholin käsittely ravintola-alalla). Pääkaupunkiseudulla ja hoiva-alalla huivin käyttö on jo tavanomaista, mutta eri aloilla ja muualla Suomessa suhtautuminen todennäköisesti vaihtelee.

Tutkimusjohtaja Marja Tiilikainen
Siirtolaisuusinstituutti &
Tutkijatohtori Liselott Sundbäck
Åbo Akademi
Mobile Futures -hanke
4.6.2025

Kotihoidontuen uudistus ja kolmen vuoden sääntö

Hallituksen ehdottamat muutokset kotihoidontuen saamiseen ovat maahanmuuttajaperheitä ja kaksikulttuurisia perheitä syrjiviä. Kuten yhdenvertaisuusvaltuutettukin on todennut, Suomessa ei ole aikaisemmin eriytetty sosiaalietuuksia maassa asumisen ajan perusteella. Nykyinen ehdotus korostaa myös jakoa ”meihin” ja ”teihin” sekä edistää polarisaatiota paitsi suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä, myös eri maahanmuuttajaryhmien kesken (EU-kansalaiset vs. kolmannen maiden kansalaiset).

On ilman muuta tärkeää, että maahanmuuttaneiden lapset oppivat suomen kielen ja muut tarvittavat valmiudet hyvissä ajoin ennen koulun alkamista, ja että maahanmuuttajina Suomeen tulleet äidit pääsevät kiinni tarvitsemiinsa koulutuksiin ja työelämään. Kotihoidontuen rajaaminen pois alle kolme vuotta Suomessa asuneilta vanhemmilta ei kuitenkaan edistä esimerkiksi kielikurssille pääsyä, kun kursseja ei yksinkertaisesti ole tarjolla riittävästi. Eri yhteisöjen vapaaehtoispohjalta tarjoamilla kursseilla ei myöskään pystytä riittävästi ottamaan huomioon maahanmuuttajien heterogeenistä koulutustaustaa eivätkä ne näin ollen ole tehokkaita. Lisäksi kotihoidontuen rajaaminen pakottaisi osan äideistä hyväksymään minkä tahansa työn, mikä ei todennäköisesti vastaisi heidän omia toiveitaan tai koulutustasoaan. Esimerkiksi nyt monet ukrainalaisnaiset ovat yrittäneet työllistyä mahdollisimman nopeasti ja joutuneet omaa osaamistaan vastaamattomaan työhön (korkeakoulutetut siivoamassa), jolloin myös suomalainen yhteiskunta menettää heidän osaamistaan. Tämä ”first bad job” (Ndomo 2024) voi jäädä pysyväksi tilaksi ja edesauttaa segregoituneiden työmarkkinoiden kehittymistä.

Kotihoidontuen poistaminen myös pudottaisi lisää perheitä lapsiperheköyhyyteen, etenkin nyt kun monet hallituksen tekemät leikkaukset ovat kohdistuneet maahanmuuttajaperheisiin, ja olisi ristiriidassa hallitusohjelmassa mainitun lapsi- ja perhemyönteisyyden vahvistamisen kanssa.

Mahdollisia ratkaisuja

Viskaritoiminnan voisi liittää esikouluun ja tehdä esikoulusta kaksivuotisen, mikä edistäisi kaikkien lasten osallistumista varhaiskasvatukseen.

Tulisi löytää **joustavia ja ketteriä ratkaisuja työelämän ja kotiäitiyden yhteensovittamiseen**, eli **mahdollistaa joustavat polut työelämään tai sinne paluuseen**. Esimerkiksi kotouttamispalveluissa tulisi tarjota joustavia tapoja osallistua

kieli- ja kotoutumiskoulutukseen sekä työelämään perhetilanteet huomioiden. Olisiko kotiäitiys ja työssäkäynti mahdollista yhdistää uudella tavoin, ilman että ne ovat toisensa poissulkevia valintoja?

Työelämä ei ole muusta elämästä erillinen saareke ja siihen osallistuminen edellyttää äitien kokonaisvaltaista hyvinvointia, johon pitäisi myös panostaa. Maahanmuuttaja ei kotoudu ainoastaan työllä tai työn hakemisella. Kotihoidon tuen vaikutuksista maahanmuuttajaäitien hyvinvointiin ei tietääksemme ole tutkittua tietoa.

Tietoa perhepalveluista, varhaiskasvatuksesta ja kotoutumispalveluista pitäisi olla saatavilla eri kielillä ja matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa. Perhevapaauudistuksesta ja isien oikeudesta vanhempainvapaan käyttöön pitäisi myös **tiedottaa** maahanmuuttajaperheille ja -isille monilla eri kielillä ja myös suullisesti. **Isien suurempi rooli vanhempainvapaiden osalta** antaisi lisää joustoa äitien kouluttautumiseen tai työhön hakeutumiseen, ja vahvistaisi myös isien ja lasten välistä suhdetta.

Kotihoidontuen aikana äideille tulisi järjestää mahdollisuuksia käydä esimerkiksi **kielikahviloissa ja muissa kohtaamispaikoissa**, missä on mahdollista tavata myös suomalaissyntyisiä vanhempia ja **saada vertaistukea**.

Yhdenvertaisuuden ja vastaanottavuuden lisääminen moninaistuvassa työelämässä, keinoina esimerkiksi esihenkilöiden koulutus, kielitietoisuuden kehittäminen, yhdenvertaisuussuunnitelmien seuraaminen ja kansainvälisestä rekrytoinnista vastaavien henkilöiden osaamisen kehittäminen. Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen tulee **edistää syrjintää koskevan lainsäädännön noudattamista**.

Poliittisten ohjelmien ja palveluiden suunnittelussa sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa on **vältettävä yksipuolisia ja ongelmakeskeisiä mielikuvia maahanmuuttajaäideistä**. Äidit ovat aktiivisia ja perheelleen omistautuneita. Politiikan tulisi tukea heidän toimijuuttaan, eikä ainoastaan nähdä heitä tuen kohteina. **Maahanmuuttajaäitejä tulisi kuulla** heitä koskevassa päätöksenteossa.

Vuoden 2025 alusta **vastuu työllistämisestä on siirtynyt kunnille ja työllisyysalueille, ja palveluita ollaan osin vasta kehittämässä**. Maahanmuuttajille tarjottavien työllisyyspalveluiden sisältöä, järjestämistä ja kokemuksia **tulee jatkossa seurata myös tutkimuksen avulla**.

Tutkimusjohtaja Marja Tiilikainen
Siirtolaisuusinstituutti &
Tutkijatohtori Liselott Sundbäck
Åbo Akademi
Mobile Futures -hanke
4.6.2025

Lähteet

Ahvenainen, Toni, Markku Mattila, Olena Temnikova & Mika Raunio (2023). *Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten asettautuminen Etelä-Pohjanmaalle*. Etelä-Pohjanmaan liitto, julkaisu B:115. Siirtolaisuusinstituutti.

Alho, Rolle & Eija Eronen (2025). *Suomen somaliäitien kokemukset arjesta ja työmarkkinoille kiinnittymisestä*. E2.

Begum, Shahnaj (2023). Muslim women caregivers in elderly care in Finland. Teoksessa Daniel Enstedt & Lisen Dellenborg (toim.), *Culture, Spirituality and Religious Literacy in Healthcare*, 108–127. Routledge. DOI: 10.4324/9781003450573-8

Era, Riikka & Katariina Mäkinen (2022). Worrying about Migrant Mothers in Finnish News Journalism. *Nordic Journal of Migration Research,* 12(4): 435– 451. DOI: https://doi.org/10.33134/njmr.492

FRA (2024). *Being Muslim in the EU - Experiences of Muslims*. European Union Agency for Fundamental Rights. https://fra.europa.eu/en/publication/2024/being-muslim-eu

Kil, Tine, Karel Neels, Jonas Wood & Helga A.G. de Valk (2018). Employment After Parenthood: Women of Migrant origin and natives Compared. *European Journal of Population* 34: 413–440.

Ndomo, Qivine (2024). *The Working Underclass: Highly Educated Migrants on the Fringes of the Finnish Labour Market*. Väitöskirja. Jyväskylä yliopisto, 744. https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9906-3

OECD (2024). *The Labour Market Integration of Migrant Mothers and Fathers in the Nordic Countries*.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu (2020). *Selvitys afrikkalaistaustaisten henkilöiden kokemasta syrjinnästä.*